

Memòria de les activitats de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics durant l'any 2015

SOCIS I GOVERN

Ha estat un cop molt dur per a la nostra societat la desaparició del nostre president fundador i membre d'honor, Leandre Villaronga, el dia 20 de juliol del 2015. En ésser coneguda la notícia, la SCEN ho féu saber per correu electrònic a tots els seus associats. En el seu enterrament, amb una nodrida presència de familiars, amics i estudiosos de la moneda, foren llegides emotives semblances en nom dels familiars i dels numismàtics. Durant els dies i setmanes següents es rebren expressions de condol i se'n feren ressò alguns diaris d'àmbit nacional i estatal. L'arqueòloga Isabel Rodríguez Casanova va escriure una necrològica per al diari *ABC*, que fou publicada a la p. 62 de l'edició del dia 25 de juliol amb el títol "El referente de la numismática antigua". La SCEN cedí una imatge per a il·lustrar aquest article, tal com ho reconeix una fe d'errates del mateix diari del 27 de juliol. La mateixa autora també va publicar un altre escrit semblant a la revista digital *www.panoramanumismatico.com*. Rossend Casanova se'n feu ressò a *La Vanguardia* del dia 29 de juliol amb un text a la p. 27 titulat: "El gran especialista en moneda antiga. Leandre Villaronga Garriga (1919-2015)". Jaume Benages publicà també un escrit el dia 24 d'agost al *Diari de Tarragona* amb el títol "Leandre Villaronga i Garriga. In memoriam". Miquel de Crusafont publicà una semblança biogràfica al diari *El Punt-Avui*, del 16 de novembre, p. 13, amb el títol "Un professor sense càtedra".

Pel que fa als altres temes de la Societat, cal dir que l'Assemblea General Ordinària anual fou convocada el dia 12 de maig de 2015 a la sala Pere i Joan Coromines de l'IEC. La SCEN va tancar l'any amb 185 membres inscrits, entre socis numeraris, col·laboradors i d'honor. Eneko Hiriart fou acceptat com a nou membre numerari. Pel que fa a la reestructuració de càrrecs interns, l'assemblea General aprovà, a proposta de la Junta Directiva, el nomenament de Rossend Casanova i Mandri com a nou vicepresident de la SCEN.

El dia 18 de juny, el president M. Crusafont va participar a la reunió de la Secció Històrico-Arqueològica, en compliment de la petició d'aquesta d'ésser informada de les activitats i projectes de la nostra societat. Al final de la seva intervenció, llegí i lliurà a la Secció la proposta de la Junta Directiva de la SCEN que explicarem més endavant.

El dia 30 de novembre, fou convocada reunió de Junta en la qual s'acordà dedicar un petit dossier a Leandre Villaronga en aquesta *Acta Numismàtica*. Atès que en aquest mateix any s'han produït també les morts del bibliotecari i president de la Secció Numismàtica del Cercle, Joan Vilaret, i de l'important medallista Ramon Ferran, s'acordà igualment de dedicar-los els textos que veureu a l'*Acta* present. D'altra banda, i a proposta de Miquel Crusafont com a responsable de publicacions, la Junta de Govern va aprovar un nou repartiment de direccions de les col·leccions editorials, que queden ara de la manera següent:

Direcció de la col·lecció *Història de la moneda catalana*: Miquel de Crusafont.

Direcció de la col·lecció *Complements d'Acta Numismàtica*: Miquel de Crusafont i Xavier Sanahuja.

Direcció de la col·lecció *Tria de reedicions*: Miquel de Crusafont i Jaume Boada.

Direcció de les col·lecció *Medallistes catalans*: Rossend Casanova.

La mort del nostre president-fundador Leandre Villaronga ha obligat també a reestructurar el comitè de redacció d'*Acta Numismàtica*, que ha quedat així:

Director d'*Acta Numismàtica*: Miquel de Crusafont.

Redactors d'*Acta Numismàtica*: Jaume Boada, Rossend Casanova, Manuel Garcia Garrido, Xavier Jorba i Xavier Sanahuja.

PROPOSTA

La Junta Directiva de la nostra societat va aprovar en la seva reunió del 12 de maig presentar a la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut una llista de temes històrics sobre els quals regna una gran confusió i sobre els quals creu que l'Institut s'hi hauria de definir a fi de clarificar els criteris. El text de la proposta és el següent:

Barcelona, 18 de juny del 2015

Srs. President, membres de la Junta i membres de la Secció Històrico-Arqueològica:

El passat dia 12 de maig, la Junta Directiva de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (IEC) va aprovar, entre altres, l'acord següent: elevar a la Secció

Històrico-Arqueològica les propostes que segueixen a fi que l'Institut d'Estudis Catalans prengui públicament una postura sobre els temes que s'indiquen per tal de donar criteris als historiadors, als polítics i a tots els catalans:

1- El dia 11 de setembre, els catalans no celebrem cap derrota, sinó que fem un homenatge als defensors de Barcelona. Atès aquest fet, convindria divulgar-ho públicament ja que la idea de celebració de derrota és risible i afecta la nostra dignitat com a poble.

2- L'anomenat Arxiu de la Corona d'Aragó no és altre que l'Arxiu Reial de Barcelona, creat pel rei Alfons I. Per tant, convindria divulgar aquest fet públicament, emprar tots plegats aquest nom i reivindicar la titularitat catalana que li correspon.

3- Les armes dels quatre pals o barres corresponen a Catalunya com a derivació de les armes de la dinastia catalana. Les armes d'Aragó són la creu vermella amb els quatre caps de sarraí als espais, com ens ho mostra, per exemple, la sigil·lografia.

4- Els ordinals dels reis corresponen a les dinasties i no pas als territoris, de manera que ni s'han de variar en funció dels antecedents aragonesos, ni s'han de multiplicar segons els territoris. D'altra banda, aquest és el criteri que aplicaven els nostres sobirans.

5- El terme Corona Catalano-Aragonesa defineix molt més bé la realitat de l'Estat Català que no pas el de Corona d'Aragó. És lamentable que hagin de defensar-lo historiadors forans com Alberto Bóscolo, Mario del Treppo, Lee Shneidmann o Philip Grierson i que, en canvi, no l'emprem ni el sapiguem defensar nosaltres.

6- L'ensenyament de la història a les escoles i, més en concret, la nostra història medieval és una necessitat imperiosa perquè els nouvinguts coneguin el nostre país, condició necessària perquè el puguin valorar i, en conseqüència, estiguin en millors condicions per a inclinar-se per la nostra llengua.

7- Plantejar un futur estat català bilingüe és anar directament cap a la destrucció de la nostra llengua. Només cal veure el cas irlandès.

Atentament,

Miquel de Crusafont i Sabater
Societat Catalana d'Estudis Numismàtics
(Institut d'Estudis Catalans)

En la seva exposició, Crusafont va demanar que la Secció donés alguna resposta a la proposta presentada. La Junta de la Secció va acordar de distribuir la

proposta a tots els membres, cosa que va fer la seva secretària el dia 19 de juny. En l'acta d'aquesta reunió de la Secció es recollia el fet amb el text següent: "També manifesta algunes opinions sobre diferents temes en nom de la societat vers els quals creu que l'IEC s'hauria de pronunciar i lliura un escrit al Consell de Govern, que es compromet a fer-ho arribar al president de l'IEC".

Atès que passaven els mesos i no es rebia cap resposta, el president de la SCEN va acudir a la reunió de Junta de la Secció del dia 19 de novembre, on va tornar a plantejar la qüestió. La majoria dels membres varen optar pel silenci i el president, Dr. Massot, va dir que si hi havia algun membre que tingués alguna observació a fer sobre els temes, que ja es debatria. Com que ningú no va dir res més, i a la vista que a l'acta de la reunió del novembre es diu que la Secció ha passat la proposta al president de l'Institut hem d'entendre que la Secció se n'ha inhibit.

La nostra societat segueix pensant que som en un moment important de la nostra història i que no podem quedar indiferents davant les confusions i tergiversacions sobre temes històrics que es van produint, de manera que seguirà lluitant per a obtenir un posicionament oficial de l'Institut.

PUBLICACIONS

Edicions pròpies

El nou llibre de Miquel de Crusafont, *Història de la moneda de la Corona catalanoaragonesa medieval (1067/1162-1516)*, fou presentat el mateix 12 de maig pel Dr. Flocel Sabaté i Curull (Universitat de Lleida). Es tracta del tercer volum de la col·lecció "Història monetària catalana", que l'autor ha completat amb un afany d'exhaustivitat i amb l'objectiu de convertir-lo en una obra de referència i de consulta imprescindible. Les 880 pàgines del llibre inclouen, entre d'altres aspectes, un catàleg actualitzat i justificat dels tipus monetaris medievals catalans i de la Corona catalanoaragonesa, i també un recull de fins a 1.300 documents. En ser un llibre de gran format, els membres de la SCEN van poder adquirir un exemplar a preu reduït a la meitat, bé en el moment d'assistir a la presentació o bé després de sol·licitar-ne la reserva a través del Servei Editorial de l'IEC. El llibre fou també presentat a Palma el dia 20 d'octubre a la Societat Arqueològica Lul·liana pel Dr. Lluís Tudela, que féu una aprofundida anàlisi del text.

L'anuari *Acta Numismàtica* 45 fou repartit a partir del mes de juny. L'edició compta amb 271 pàgines útils i 22 articles o intervencions de 27 autors diferents, escrits en català, castellà, anglès, francès i italià. Com en edicions anteriors, els sumaris d'*Acta Numismàtica* es poden consultar virtualment a través de la pàgina web de publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans (<http://publicacions.iec.cat/>).

Col·laboracions

En ocasió de la celebració de l'exposició *Retrats de medalla: l'espectacle del bronze* a Girona, de què parlarem més endavant, es va editar un catàleg amb textos de Rossend Casanova, comissari de la mostra, i de Miquel Crusafont, entre d'altres.

La SCEN ha col·laborat en l'edició del llibre de Simonluca Perfetto, *La unitat monetària de les Dues Sicílies pel català Francesc Ximenis. La magistratura de la seca i el llibre de Comptes de la seca de Nàpols (1453-1454)*, imprès a principis d'any a Ariccio (Itàlia). Al llibre s'hi fa constar aquesta col·laboració i s'hi reproduïx el nostre logotip.

El numismàtic italià Achile Giuliani va demanar a Miquel Crusafont una versió en català d'un important article seu sobre els amonedaments d'època catalana al regne de Nàpols per publicar-lo en les dues versions italiana i catalana (p. 95-128) al volum II del *Bolletino del Circolo Numismatico Partenopeo*, Nàpols, 2015, que va a aparèixer a mitjan any.

El mes de novembre, l'Associação Numismática de Portugal, de Lisboa, s'adreçà a la SCEN per a sol·licitar permís per a editar el text que Miquel de Crusafont va publicar a *Acta Numismatica* 45 sobre Mario Gomes Marques. La proposta, acceptada amb satisfacció, ha consistit en editar un opuscle amb l'article necrològic original seguit de la seva traducció al portuguès, i convertir-lo així en un petit homenatge a la figura del cèlebre numismàtic.

En ocasió de l'exposició *La moneda en època d'August*, que s'ha fet al Museu Arqueològic de Tarragona des del 18 de desembre i de la qual ens ocuparem més endavant, s'ha editat un catàleg amb el mateix títol i amb textos de Jaume Benaiges, Francesc Tarrats i Pilar Sada. També hi ha col·laborat el nostre soci Juli Sicart.

Projectes

Rossend Casanova ha començat a estudiar l'obra de Ramon Ferran per a una futura monografia. Pocs dies abans de la inesperada mort de l'artista, va poder comentar-li el projecte, que va acollir amb gran satisfacció. Posteriorment, i gràcies a la generositat de la família, ha pogut catalogar el fons de medalles que aquesta conserva al taller de l'escultor a Reus. La previsió és que, en un futur no gaire llunyà, es pugui publicar l'obra medallística de Ferran, seguint l'estela del primer número que sobre medallistes publicà la SCEN i que es dedicà a Eusebi Arnau.

Gràcies a la col·laboració del nostre soci d'honor de Sardenya, el numismàtic i artista Enrico Piras, hem pogut obtenir el text de l'obra inèdita de l'estudiós

Vicenzo Dessì, coetani de Botet i Sisó, i fer-ne l'edició que es distribuirà juntament amb *Acta Numismàtica* i formant part de la col·lecció *Tria de Reedicions*.

Miquel Crusafont té molt avançat el seu *Diccionari català de Numismàtica* i és previsible que es pugui publicar dins de l'any 2016. En aquest moments, la SCEN està cercant algun espònsor per a poder fer l'edició en color, ja que es tracta d'un diccionari il·lustrat.

A la reunió de la Junta del mes de novembre del 2015, Xavier Sanahuja va presentar un ambiciós projecte per a l'estudi i la publicació d'una catalogació sistemàtica de les sèries paramonetàries catalanes, que s'elaboraria en diferents volums.

CONFERÈNCIES, DIFUSIÓ I CONSULTES

XV Congrés Internacional de Numismàtica (Taormina, 21-25 setembre 2015)

A finals de setembre, es desenvolupà el sexennal Congrés Internacional de Numismàtica, que en aquesta ocasió tingué lloc a Taormina, a l'illa de Sicília. Hi participaren Marta Campo ("La moneda en las necrópolis del arco mediterráneo de Hispania. Siglos I-II d.C."), Eneko Hiriart ("Pour une classification raisonnée des monnaies à la croix"), Cédric López i Ermanno Arslan (amb el pòster: "Die Design Reconstruction: Merging Numismatics with Information Technology"), Pere Pau Ripollès i Manuel Gozalbes ("The unofficial Roman Republican asses struck in Spain"), i Xavier Sanahuja ("Catalonia, Barcelona and Aragon: Historical Titles and Styles Shown in their Coins (878-1846)").

El Consell Numismàtic Internacional també aprovà la realització del proper XVI Congrés a Varsòvia, entre el 20 i el 24 de setembre de 2021, amb la col·laboració de la Universitat de Varsòvia, els Museus Nacionals de Varsòvia i Cracòvia i la Societat Numismàtica Polonesa, i el suport del Banc Nacional de Polònia.

Conferències i exposicions

Són avui tan excepcionals les exposicions numismàtiques i medallístiques que donarem una informació àmplia de les que s'han produït enguany.

S'ha celebrat a la Fundació Rafael Masó de Girona, entre el 21 de març i el 12 de setembre de 2015, l'exposició *Retrats de medalla: l'espectacle del bronze*, que va ser inaugurada per l'alcalde de la ciutat, Carles Puigdemont, el divendres 20 de març i que ha comissariat el nostre soci Rossend Casanova. La mostra,

que ja va donar a conèixer de manera resumida a l'article "Retrats de medalla, crònica de l'exposició gironina" (*Acta Numismàtica* 45, 2015), va presentar 322 peces de 160 autors de vint països, totes de la seva col·lecció particular a excepció de dues de la pròpia Fundació Rafael Masó. Algunes de les obres que s'exposaren eren inèdites i el muntatge s'acompanyà d'una projecció de l'any 1929 que mostrava els passos que l'escultora Laura Gardin Fraser seguí per obrar la medalla de la Societat Nacional d'Escultura nordamericana, des del dibuix de la idea fins a la fabricació de la peça. Aquesta exposició, la primera dedicada al retrat en la medalla a Catalunya, és també la primera d'aquesta entitat que s'ha celebrat a Girona.

En el marc de la mostra es programà el cicle *Diàlegs*, que consistí en convidar tres professionals que res tenen a veure amb la medalla (l'actor Martí Peraferrer, l'escriptor Martí Gironell i la dissenyadora de moda Miriam Ponsa), però que en les seves respectives disciplines treballen el retrat, sobre el qual van exposar la seva visió. Un resum d'aquest cicle es va publicar al suplement *Cultura/s* de *La Vanguardia* (29.08.15). Altres articles publicats per Casanova en el marc de l'exposició són: "L'espectacle del bronze", revista *CoupDefouet*, núm. 24, 2014. IMPUQV, Ajuntament de Barcelona, Barcelona; "Una mirada crítica a la medalla catalana del 1900", *Revista de Catalunya*, núm. 290, Fundació Revista de Catalunya, Barcelona, 2015; "La medalla es retrata a Girona". *Revista del Moble*, núm. 21, Associació per a l'Estudi del Moble, Barcelona, 2015; "La edad de oro de la medalla", revista *Descubrir el Arte*, núm. 195, Madrid, 2015; i "Els fills de Ponscarne o l'edat d'or dels medallistes", revista *Serra d'Or*, núm. 664, Barcelona, 2015.

La premsa també publicà diverses notícies, entre les quals destaquen: Marc Lemonche-Coll, "L'art de la medalla, a la Casa Masó de Girona", *Revista del Baix Empordà*, núm. 48, Palamós, 2015; "Medal Portraits: The Spectacle of Bronze", revista *Flash Médailles*, Promotie van de Medaille, Bèlgica, gener-març 2015; "La Casa Masó acull la primera exposició a Catalunya sobre el retrat en la medalla", *Diari de Girona*, 22.03.15; Sergi Doria, "El medallero de la Humanidad", diari *ABC*, Madrid, 09.05.15; Marc Lemonche-Coll, "Ressò internacional de la mostra de medalles artístiques a la Casa Masó", *El Punt/Avui*, 05.08.15; Artur Ramon, "El món en una medalla", *Cultura/s, La Vanguardia*, Barcelona, 29.08.15; "Medal Portraits exhibition in Spain", portal digital *Coins-Weekly News*, Alemanya, 2015; i "Girona dedica una exposició al retrato en la medalla", portal digital *Panorama Numismático*, Madrid, 2015. Casanova també va realitzar diverses visites comentades, entre d'altres a la delegació de la Unesco a Girona (08.09.15), i realitzà la conferència *Una mirada crítica a la medalla catalana del 1900*, en el marc de la presentació de la *Revista de Catalunya* a Girona (18.06.15).

En ocasió de l'exposició, s'edità el corresponent catàleg que reproduïx una selecció de les peces exposades i que compta amb els articles “La renovació de la medalla entre el segon terç del segle XIX i l'esclat de la Primera Guerra Mundial”, de l'especialista belga Laure Dorchy; “El gran moment de la medalla catalana”, del nostre president Miquel Crusafont; “El retrat en la medalla”, que és la tesi de l'exposició, i “A la recerca de l'essència humana”, ambdós de Casanova. Publicat per Úrsula Llibres i la Fundació Rafael Masó, el llibre té 192 pàgines en edició bilingüe català i anglès. Igualment, al web de la Fundació Rafael Masó (<http://www.rafaelmaso.org/cat/medalles.php>) es poden consultar els principals continguts de la mostra i una selecció de peces, entre d'altres continguts.

El 24 i 26 de març, el Gabinet Numismàtic de Catalunya organitzà el *XXV Seminari d'Història monetària de la Corona d'Aragó*, que duia per títol *Moneda i fiscalitat a la Catalunya medieval*. Xavier Sanahuja Anguera hi presentà la conferència “Moneda local, hisenda i fiscalitat municipals a Catalunya”.

Del 23 d'abril a l'1 de juliol, el Museu d'Història de Catalunya va exposar els fons de bitllets de poble de la Guerra Civil (1936-1939) que el nostre antic company de Junta, Antoni Turró, va llegar a aquesta institució. Se'n fa ressò el *Butlletí Informatiu* 488 del Grup Filatèlic, Numismàtic i de Col·leccionisme de Terrassa, a la pàgina 4.

El diumenge 19 d'abril, Joan Antoni Sendra va pronunciar la conferència “Les encunyacions de moneda en Dénia durant la Guerra de les Germanies”, activitat organitzada a Benissa per l'Agrupació Filatèlica i Numismàtica de la població, en el marc de l'exposició de la Diputació d'Alacant *Monedas. Todas las caras de la historia*.

Entre el 8 i 9 de maig, es van dur a terme unes jornades numismàtiques a Lugo, organitzades per l'Asociación Numismática Val de Ariz (ANVAR) amb el suport de la Universitat de Santiago de Compostela i el Concello de Lugo. Hi participaren com a conferencians Francisco Cebreiro (“A ceca galega de Xubia”), Miquel de Crusafont (“As cruñacións en prata da monarquía visigoda”), Antonio Roma (“A circulación de moeda no Camiño de Santiago”) i Pablo Rueda (“As cruñacións da ceca de A Coruña no século XVII”).

El 22 d'octubre, Joan Antoni Sendra va participar amb la conferència “Els tresors del Regne de València” a les III Jornades Numismàtiques organitzades per la Universitat de València i el Museu de Prehistòria, dins del programa de *Más-ter en Arqueología* de la mateixa universitat.

El 17 de desembre del 2015, el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (plaça del Rei) va inaugurar una exposició titulada *La moneda en època d'August*, que romandrà oberta fins al 26 de juny del 2016. La mostra recull un total de 79 monedes representatives que circularen en els territoris del mon romà des del naixement d'August, el 63 aC, fins a la seva mort, el 14 dC. Consta de qua-

tre sectors diferenciats. El primer va des del naixement d'August fins a la mort de Cèsar, el 44 aC. El segon comprèn des de la mort de Cèsar fins a l'*Imperium* d'August. El tercer, l'imperi d'August i el seu llegat. El quart sector, finalment, acull les informacions sobre la seca de Tarragona, amb les emissions fetes durant el seu regnat i les de tipus commemoratiu que es feren amb motiu de la seva mort. S'ha de remarcar que en aquest apartat s'exposen, per primera vegada, la totalitat de les monedes encunyades a Tàrraco en aquella etapa. L'exposició està acompanyada per panells informatius de la moneda de l'època romana amb temes com ara els sistemes d'encunyació, la distribució geogràfica dels tallers monetaris i fins i tot un arbre familiar d'August, que abraça cronològicament des de la República fins a l'Imperi. Tal com hem dit abans, tant en els textos de la mostra com en els del catàleg hi ha tingut una activa participació el nostre company de Junta, Jaume Benages i hi ha col·laborat també el nostre soci Juli Sicart.

El 25 i el 26 de novembre, el Gabinet Numismàtic de Catalunya organitzà el *XIX Curs d'Història monetària hispànica*, amb el títol *Altres formes de diners: dels vals al Banc del temps*. Hi participà Xavier Sanahuja Anguera, amb la conferència "Fitxes, vals i getons a la Barcelona burgesa (1850-1936): recreació, comerç i beneficència".

Els dies 14 i 15 de desembre, el Museu Nacional d'Art de Catalunya convocà un col·loqui titulat *Les dues cares de la moneda: fabricació versus falsificació a Catalunya (1808-1908)*. Hi participaren els nostres associats Francisco Cebreiro, "De cilindros a volantes. La renovación tecnológica de la Real Fabrica de Moneda de Jubia", i A. M. Balaguer, "La falsificació de moneda durant la Guerra del Francès".

A la subhasta Ramon Llull, organitzada per Àureo & Calicó i celebrada el 26 de novembre, l'Estat va adquirir, a petició del Consell de Mallorca i fent ús del seu dret de retracte, quatre monedes mallorquines de gran raresa, les quals foren dipositades en el Museu de Mallorca. Jaume Boada va fer, a sol·licitud de l'Administració insular, algunes tasques d'assessorament per concretar, d'una banda, quines monedes eren les més interessants d'adquirir i, per l'altra, quines activitats es poden dur a terme per donar-les a conèixer al públic, una de les quals seria l'organització d'una exposició numismàtica.

Consultes

La Secció Històrico-Arqueològica es va adreçar novament a la SCEN per demanar un informe per a la Generalitat referent a la necessitat de declarar bé inexportable un pacífic d'or de Pere de Portugal que apareixia en una subhasta, ja que l'exemplar existent al museu és defectuosa. En féu l'estudi i raonament co-

rresponent M. Crusafont, qui assenyalà l'interès que tindria adquirir aquestes peces tant excepcionals, aprofitant el dret de retracte, més que no pas declarar-les inexportables, ja que això no impedeix pas que puguin anar a raure a Madrid, per exemple.

Lluís Bassaganya, membre del Centre d'Estudis "la Retirada" de Camprodon, va sol·licitar informació sobre les monedes municipals de la vila dels segles XVI i XVII, arran de l'aparició d'un nou exemplar del tipus amb sant Patllari i escut, sense llegendes.

La historiadora Margarida Güell i Baró s'adreçà a la SCEN sol·licitant referències bibliogràfiques des d'on poder veure l'evolució de la moneda a Barcelona (maravedís, reals, lliures catalanes i pessetes), especialment al segle XIX, i també l'evolució del valor del diner a Catalunya al llarg dels darrers dos segles.

A l'entrada d'any, el TERMCAT, departament lingüístic de l'Institut, passà consulta a M. Crusafont sobre la identificació i idoneïtat dels termes "cordó" i "llostell". Del primer es pogué aportar informacions d'ús i del segon hom acordà que valia la pena de manllevar-la del francès *listel* ja que no es coneixia un terme equivalent en català.

També a primers d'any, el sr. Víctor Almeida, de Galícia, féu una consulta sobre un segell personal i la seva possible identificació. Resultà atribuïble a Pedro de Olid.

El doctorant per la Universitat d'Alacant, Francesc-Joan Monjo, s'adreçà el mes de gener a la SCEN demanant aclariments sobre els termes "peso" i "duro" i sobre una comptabilitat en rals de billó i se li van donar els aclariments necessaris.

El 19 de gener, el sr. Llorenç Arguimbau s'adreçà a la SCEN per demanar una opinió sobre diferents peces monetàries d'origen familiar que havien estat emprades com a joies.

El 20 de febrer, el professor Stefano Asperti, de la Universitat de la Sapienza de Roma, es va adreçar a la Secció Històrico-Arqueològica demanant el seu recolzament per a un estudi sobre sigil·lografia. El seu president, Dr. Massot, ens va passar consulta a la SCEN per si ens semblava interessant i li vàrem manifestar el nostre interès, tant en el projecte com en obtenir la previsible publicació que se'n fes.

El 5 de març, la traductora Claudia Kalász, que estava traduint a l'alemany uns textos de Víctor Català, ens consultà sobre una frase en la qual s'anomenaven els napoleons i els "duros de barra", i li vàrem poder resoldre la qüestió.

El 14 d'abril, vàrem rebre una consulta de Ramon Serrano sobre una medalla valenciana. Es tractava d'una de les nombroses varietats de premi emeses per la Societat Valenciana de Amigos del País de València, tipus Crus-200, 635 i altres, i així se li va comunicar.

El 6 de juliol, el periodista i historiador Martí Paola demanà que li assenyàlèssim una moneda destacada d'una venda pública d'Àureo/Calicó, ja que en volia fer una glosa per a *La Vanguardia*. Se li varen donar les dades corresponents sobre el seu interès històric i numismàtic.

El 14 de juliol, la senyora Dora Luque sol·licità informació sobre la medalla d'Àngel Guimerà obrada per Llimona i l'autorització per a obtenir reproducció de les pàgines del catàleg de M. Crusafont, cosa que se li va facilitar.

El 12 d'octubre, l'estudiós local de Quart de Poblet (València), Javier González, va demanar informació sobre la medalla del patró del poble, Sant Onofre, del 1896, i se li van donar les dades d'origen, que provenien de Caruana.

L'11 de novembre, vàrem tenir una nova comunicació amb la historiadora de l'Art Josefina Martínez-Curt, de València, a qui ja havíem atès en la seva petició d'informació sobre la saga dels medallistes i artistes Amèrico, agraint amablement el nostre ajut i explicant-nos l'estat de la seva investigació.

A finals de novembre, l'investigador Joan Salvadó i Monturiol sol·licità referències bibliogràfiques sobre la falsificació de moneda a la Catalunya moderna i contemporània.

Cap a finals d'any, el sr. Albert Verdager Vila-Sivill, amb qui ja s'havien tingut contactes, demanà unes fotografies de monedes per a poder il·lustrar la biografia que ha ultimat sobre el seu avi, el conegut numismàtic Josep Vila i Sivill, i que publicarà l'Editorial Dalmau. Se li van proporcionar quatre tipus bàsics de la numismàtica catalana.

Xavier Sanahuja, secretari